

prof. zw. dr hab. Bogdan Koszel

Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa
Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu
bogdan.koszel@amu.edu.pl

**RECENZJA PUBLIKACJI: SEBASTIAN
WOJCIECHOWSKI, ANNA POTYRAŁA.
(RED.). (2014). *BEZPIECZEŃSTWO POLSKI.
WSPÓŁCZESNE WYZWANIA I ZAGROŻENIA.*
WYDAWNICTWO DIFIN, SS. 262**

Ostatnie wydarzenia na Ukrainie pokazały, że bezpieczeństwo, rozumiane wielowymiarowo, nie jest pojęciem, które wraz z upadkiem żelaznej kurtyny i zakończeniem zimnej wojny straciło na ostrości. Wielu zachodnim politykom wydawało się, że przeminęło bezpośrednie zagrożenie i era konfrontacji międzyblokowej, więc nie ma potrzeby powiększania wojskowych budżetów, a NATO w obecnej postaci jest anachronizmem i powinno ulec daleko idącej transformacji. Zdecydowanie większe znaczenie zaczęto przywiązywać do bezpieczeństwa związanego z zagrożeniami terrorystycznymi, ale też i bezpieczeństwa ekonomicznego, społecznego i cyberprzestrzennego. Okazuje się jednak, że tak nie jest, a recenzowana książka jest właśnie przykładem szerokiego, kompleksowego spojrzenia na polską i europejską rzeczywistość, w której widać ząbienie się poszczególnych elementów składających się na wieloaspektowe bezpieczeństwo.

Najnowsza publikacja poświęcona tym zagadnieniom powstała dzięki olbrzymiemu zaangażowaniu redaktorów tomu – Sebastiana Wojciechowskiego i Anny Potyrały, badaczy posiadających niemały i wysoko ceniony dorobek w zakresie problemów związanych z bezpieczeństwem. Badania możliwe były dzięki funduszom wykorzystanym w ramach projektu badawczego dotyczącego bezpieczeństwa Polski w XXI wieku realizowanego w Instytucie Zachodnim w Poznaniu i na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM. Uzyskane wyniki badań i dociekań naukowych stały się inspiracją do zorganizowania konferencji naukowej „Wyzwania dla bezpieczeństwa Polski” będącej częścią I Ogólnopolskiego Forum Studiów nad Bezpieczeństwem – „Bezpieczeństwo Polski w XXI wieku. Człowiek–Technika–Środowisko”. Patronat honorowy nad tym przedsięwzięciem sprawował Minister Obrony Narodowej, Tomasz Siemoniak, oraz Szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego – Stanisław Koziej. Najkrócej mówiąc, celami konferencji, na podstawie której powstała omawiana książka, było przeanalizowanie obecnego stanu bezpieczeństwa Polski i wskazania zagrożeń wynikających dla państwa w bliższej i dalszej przyszłości. W obrębie zainteresowań autorów tekstów znalazły się kluczowe dla bezpieczeństwa płaszczyzny: polityczna, militarna, ekonomiczno-społeczna, prawna, zdrowotna i teleinformatyczna. Zaprezentowane one zostały zarówno pod kątem sytuacji

wewnętrznej, jak i również w odniesieniu do zmian zachodzących w międzynarodowym środowisku bezpieczeństwa Polski.

Już pierwsza, pobieżna lektura książki pozwala z łatwością zauważyć, że uwaga autorów skoncentrowana została na omówieniu zarówno „twardych”, jak i „miękkich” wyzwań i zagrożeń dla bezpieczeństwa Polski prezentowanych przez różnorodne środowiska i instytucje związane z bezpieczeństwem państwa (Ministerstwo Obrony Narodowej, Wojsko Polskie, Policję, Straż Graniczną, Sąd Najwyższy, czy parlament). Ważną częścią składową publikacji jest wnikliwa ocena wniosków i spostrzeżeń wynikających z analizy *Białej Księgi Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej* – przygotowanej na podstawie Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego, a w szczególności Raportu Komisji Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego, zawierającego główne wnioski i rekomendacje dotyczące polityki bezpieczeństwa Polski.

Redaktorom tomu udało się zgromadzić zespół kompetentnych naukowców i praktyków wywodzących się z różnych polskich środowisk i instytucji posiadających olbrzymie doświadczenie zarówno teoretyczne, jak i praktyczne w zakresie problematyki bezpieczeństwa państwa. Zróżnicowany dobór autorów pokazuje jednocześnie skalę problemów, z którymi konfrontowana jest Polska, mamy tu specjalistów nie tylko od bezpieczeństwa militarnego, ekonomicznego, ale również społecznego, zdrowotnego i tego związanego z ruchem lotniczym.

Kierując się przesłankami merytorycznymi, ale i technicznym, redaktorzy tomu zawarli w książce 17 materiałów, nie licząc wprowadzenia i spisu autorów. Teksty zostały napisane przystępnym językiem, na ogół opatrzone są bogatym aparatem przypisów, co znacznie ułatwia i porządkuje lekturę. Autorzy posiadają dobrze zorganizowany warsztat naukowy i ogromną pogłębioną wiedzę w zakresie opisywanych i analizowanych wydarzeń. Narracja większości tekstów jest wartka, przykuwa uwagę. Tę książkę po prostu dobrze się czyta, choć – co trzeba przyznać – lektura wymaga pewnego skupienia.

W recenzowanej książce wyróżnić można kilka wątków. Ten najbardziej rzucający się w oczy dotyczy analizy *Białej Księgi Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, na temat której wypowiedzieli się rzeczowo Sebastian Wojciechowski (*Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego RP a problemy i wyzwania w zakresie WPBiO Unii Europejskiej*), Anna Potyrała (*Bezpieczeństwo ludzkie w Białej Księdze Bezpieczeństwa Narodowego RP*) i Mirosław Skarżyński (*Bezpieczeństwo zdrowotne w Białej Księdze Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej – weryfikacja ustaleń*). Nieco inny charakter mają materiały omawiające teoretyczne aspekty bezpieczeństwa (Ryszard Zięba, *Treść i zakres pojęcia „Bezpieczeństwo Polski”*) i relacje Polska–otoczenie międzynarodowe (Jacek Pałowski, *Międzynarodowe i narodowe dylematy bezpieczeństwa na początku drugiej dekady XXI wieku*; Wojciech Kostecki, *Bezpieczeństwo Polski a dynamika stosunków międzynarodowych*; Jadwiga Kiwerska, *Kwestie bezpieczeństwa w stosunkach polsko-amerykańskich. Trendy i perspektywy*; Waldemar Sługocki, *Polityka spójności Unii Europejskiej a bezpieczeństwo ekonomiczne Polski*); Artur Wejkszner, *Ewolucja zagrożenia dżihadystycznego w Europie a bezpieczeństwo Polski*).

Odrębną grupę zagadnień, którą można wyodrębnić stanowią kwestie bezpieczeństwa ekonomiczno-społecznego. Tutaj na uwagę zasługują interesujące materiały au-

torstwa Bogusława Packa, *Możliwości Sił Zbrojnych RP w przeciwdziałaniu zagrożeniom niemilitarnym dla bezpieczeństwa wewnętrznego Polski*; Ireneusza Jaźwińskiego, *Polityka bezpieczeństwa ekonomicznego Polski. Wybrane zagadnienia teoretyczne i uwarunkowania realizacyjne*; Krzysztofa Szewiora, *Jakość życia jako miernik bezpieczeństwa społecznego?*; Jerzego Koniecznego, *Bezpieczeństwo zdrowotne w nadzwyczajnych zagrożeniach środowiskowych. Problemy metodologii badań*).

Pozostałe artykuły prezentowane w książce dotyczą różnych obszarów związanych z szeroko rozumianym bezpieczeństwem. I tak, znany prawnik, Jacek Sobczak, ciekawie przedstawił kwestie zagrożeń dla bezpieczeństwa państwa płynących ze strony mniejszości narodowych (*Mniejszości narodowe zagrożeniem dla bezpieczeństwa Polski?*). Komendant Wojewódzki Policji w Wielkopolsce, Rafał Batkowski, zaprezentował wyniki swoich badań nad mało znanym terroryzmem lokalnym (*Przeciwdziałanie terroryzmowi w lokalnym wymiarze – wybrane elementy badań własnych*). Kolejny praktyk, tym razem ze Straży Granicznej, Adrian Siadkowski (*Bezpieczeństwo a ochrona lotnictwa cywilnego. Akty bezprawnej ingerencji w lotnictwie cywilnym i metoda ich badania*), szeroko omówił zagadnienia związane z bezpieczeństwem ruchu lotniczego. Na większą uwagę z pewnością zasługuje artykuł uznanego medioznawcy i prawnika z UAM w Poznaniu – Jędrzeja Skrzypczaka, poświęcony aktualnym obecnie problemom bezpieczeństwa w sieci internetowej (*Bezpieczeństwo teleinformatyczne Polski*).

Grono doświadczonych naukowców i praktyków, mających na swoim koncie niemały dorobek naukowy, jest gwarancją wysokiego poziomu merytorycznego i warsztatowego recenzowanych tekstów. Przechodząc do ogólnych uwag i spostrzeżeń, można powiedzieć, że recenzowana praca zbiorowa jest interesującym tomem charakteryzującym się sporymi walorami naukowymi, zdolnymi zainteresować nie tylko naukowców, ale dziennikarzy i studentów politologii, stosunków międzynarodowych i studiów europejskich oraz szkół wojskowych i policyjnych.

Praca charakteryzuje się wysokim poziomem erudycji i wiedzy. Stanowi spore osiągnięcie i postęp w polskich badaniach nad szeroko rozumianym bezpieczeństwem. Pokazuje aktualność zagrożeń dla bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego państwa polskiego, zarazem nakreśla kierunki koniecznych przeciwdziałań.

Recenzowana książka z pewnością znacząco wzbogaca dorobek naukowy zarówno Instytutu Zachodniego w Poznaniu, jak i Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM. Nie ulega wątpliwości, że tę książkę czyta się z wielkim zainteresowaniem. Nie trudno zauważyć, że jak w każdej pracy zbiorowej występuje zróżnicowanie i podział na teksty lepsze i gorsze. Tutaj zdecydowana większość mieści się w tej pierwszej kategorii. Uważam, że solidna i rzeczowa narracja, logiczny i spójny wykład, nośność wybranej problematyki, trafne i dobrze skonstruowane wnioski końcowe czy podsumowania składają się na całościowy obraz dzieła, które może liczyć na poczytność wśród czytelników.